

WSKAZÓWKI DO ĆWICZEŃ

ODDZIAŁ POŁOŻNICTWA

Zakład Anatomii Prawidłowej

A.Czubalski,B.Ciszek

OSTEOLOGIA - Osie, płaszczyzny, linie ciała

Ogólny podział kości, budowa kości

Kręgosłup;

Kości klatki piersiowej

Kości kończyny górnej

Kości kończyny dolnej

Miednica jako całość

Kości czaszki:

- kości mózgowczone
- kości trzewioczone
- czaszka noworodka

Połączenia kości; podział, budowa stawu

Student powinien: omówić „pozycję anatomiczną” używaną do opisu ciała – sformułować jej definicję. Znać pojęcie trzech osi (pionowej, strzałkowej i poprzecznej) jako punktu wyjścia dla uporządkowania opisu trójwymiarowej przestrzeni ciała ludzkiego z nawiązaniem do kartezjańskiego układu współrzędnych. Przy pomocy osi zdefiniować trzy płaszczyzny czołową strzałkową i poziomą. Umieć określić położenie struktur w przestrzeni używając określeń kierunków: przyśrodkowo i bocznie, ku przodowi(brzusznie) i ku tyłowi (grzbietowo), ku górze (dogłowowo) i ku dołowi(doogonowo) , bliższy(proksymalny) i dalszy(dystalny). Znać pojęcie płaszczyzny strzałkowej pośrodkowej, oraz sposobu wytyczenia linii pośrodkowej przedniej i tylnej. Wymienić rozgraniczyć podstawowe części i okolice ciała : głowa, szyja, klatka piersiowa, brzuch, kark, grzbiet, pacha, ramię, przedramię, ręka, ok.pośladkowa, udo, ,goleń, stopa.

Przedstawić podział ciała na układy narządów i tkanek : układ kostno-stawowy. Mięśniowy, nerwowy, krążenia, chłonny, oddechowy, pokarmowy, wewnątrzwydzielniczy, moczowy, płciowy, narządy zmysłów, powłokę wspólną.

Student powinien: Znać źródłosłów terminu osteologia; rozróżniać i definiować rodzaje kości: długie, krótkie, płaskie, różnokształtne, pneumatyczne podając przykłady; znać pojęcie istoty zbitiej i gąbczastej, znać i umieć zastosować pojęcia takie jak, trzon, nasada lub koniec dalszy i bliższy, chrząstka nasadowa, linia nasadowa, otwór odżywczy, jama szpikowa, szpik żółty i czerwony. Znać różnice w budowie kości dziecka i dorosłego. Znać pojęcie połączeń nieruchomych(więzozrost, chrząstkozrost, kościorost) oraz stawów. Umieć wymienić składniki stałe i niestałe stawu oraz typy stawów.: kulisty, zawiasowy,obrotowy,eliptyczny,płaski. Pary ruchów: zginanie i prostowanie, odwodzenie i przywodzenie, nawracanie i odwracanie oraz obwodzenie i znać os wokół której dokonywany jest ruch.

Znać pojęcie szkieletu osiowego i szkieletu kończyn, szkieletu obręczy i szkieletu kończyny wolnej.

Umieć rozpoznać i nazwać: czaszkę, jej część mózgową, i trzewioczaszkę. Umieć rozpoznać podstawę czaszki i sklepienie, jamę czaszki, dół przedni czaszki, środkowy i tylny; umieć rozpoznać otwór wielki , siodło tureckie i kanał wzrokowy, piramidę kości skroniowej, oczodół, jamę nosową, jamę ustną, otwór słuchowy zewnętrzny. Rozpoznać kość czołową, potyliczną, ciemieniową, skroniową żuchwę szczękę, kość jarzmową i kość gnykową.

Rozpoznawać części kręgosłupa: szyjną, piersiową, lędźwiową, kość krzyżową i guziczną. Znać ogólną liczbę kręgów i ich liczbę w poszczególnych odcinkach. Rozpoznawać kifozę i lordozę oraz skoliozę. Rozpoznawać części kręgu: trzon, łuk, wyrostek poprzeczny, stawowy, kolczysty, otwór kręgowy. Wskazać otwór międzykręgowy, otwór kręgowy, kanał kręgowy. Odróżniać kręgi: szczytowy, obrotowy, wystający.

Znać liczbę żeber, pojęcie głowy żebra i trzonu żebra, otworu górnego i dolnego klatki piersiowej, umieć wskazać mostek, jego kąt i wyrostek mieczykowaty.

Umieć wskazać obojczyk, łopatkę, jej kąt dolny , wyrostek barkowy i panewkę stawu ramiennego, kość ramienną, jej głowę, trzon, kłykieć i nadkłykieć, kość promieniową i łokciową, kości nadgarstka, śródreżca i paliczki określając ich stronę na szkielecie zmontowanym.

Umieć wskazać kość miedniczną a w jej obrębie kość biodrową i jej grzebień, kość kulszową i guz kulszowy, kość łonową i spojenie łonowe, otwór zasłoniony i panewkę.

Wskazać kość udową, jej głowę, szyjkę, krętarze, trzon i kłykieć; rzepkę ,kość piszczelową jej guzowatość i kostkę przyśrodkową oraz strzałkę i kostkę boczną. Kość skokową piętową(guz piętowy) inne kości stępu, kości śródstopia i paliczki.

Określać kości co do strony lewej i prawej na szkielecie zmontowanym oraz odnosić je do części ciała..

Umieć wskazać i nazwać staw ramienny, łokciowy, promieniowo-nadgarstkowy, biodrowy, kolanowy i skokowy znać rodzaj stawu i możliwe ruchy. Umieć wskazać staw skroniowo-żuchwowy, połączenie czaszki i kręgosłupa. Stawy międzykręgowe.

UKŁAD MIĘŚNIOWY

Budowa ogólna mięśni.

Topografia mięśni powierzchownych.

Analiza działania tłoczni brzusznej i jej znaczenie.

Ocena przydatności mięśni do wstrzyknięć domięśniowych

W zakresie miologii student powinien znać ogólną budowę mięśnia, rozumieć pojęcie ścięgna, przyczepu, brzuśca. znać i umieć wskazać na modelu oraz na ciele ludzkim mięsień mostkowo obojczykowo sutkowy, piersiowy większy, naramienny dwugłowy ramienia i trójgłowy ramienia, grupę zginaczy i prostowników przedramienia. Mięsień kapturowy najszerszy grzbietu, prostownik grzbietu, prosty brzucha pośladkowy wielki i średni, czworogłowy uda więzadło rzepki. Grupę zginaczy stawu kolanowego, mięsień trójgłowy łydki ścięgno Achillesa .

UKŁAD NERWOWY

Podział układu nerwowego

Podstawowe pojęcia – nerw, włókno nerwowe, splot, zwój, ośrodek, mediator, synapsa, odruch, łuk odruchowy.

Budowa mózgowia:

- kresomózgowie
- międzymózgowie
- śródmózgowie
- tyłomózgowie

Budowa rdzenia kręgowego w przekroju poprzecznym.

Opony. Płyn mózgowo-rdzeniowy

Układ nerwowy obwodowy:

- część współczulna
- część przywspółczulna

Student powinien znać pojęcie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego, mózgowia i pnia mózgu mózdzku i rdzenia kręgowego oraz gdzie te struktury leżą. Znać pojęcie przestrzeni nadwardówkowej, podwardówkowej i podpajęczynówkowej

Pojęcie układu nerwowego somatycznego autonomicznego (współczulnego i przywspółczulnego)

Umieć wskazać półkulę mózgu, i jej płaty oraz umiejscowienie ośrodka ruchowego, czuciowego wzrokowego oraz ruchowego i czuciowego mowy.

Znać pojęcie istoty szarej i białej, jąder podkorowych i wskazać je na modelach mózgowia i rdzenia kręgowego.

Umieć wskazać części pnia mózgu.

Znać pojęcie układu komorowego jego części i kierunek przepływu płynu mózgowo-rdzeniowego.

Znać pojęcie łuku odruchowego jego części oraz ogólną konstrukcję dróg wstępujących czuciowych i zstępujących ruchowych oraz rozumieć znaczenie skrzyżowania dróg dla symptomatologii neurologicznej.

Umieć rozpoznać nerw rdzeniowy i jego korzenie, ogon koński znać położenie splotu szyjnego ramiennego i lędźwiowo-krzyżowego oraz pnia współczulnego. Umieć wskazać nerw promieniowy, pośrodkowy i łokciowy oraz kulszowy i udowy.

Znać stadia rozwojowe układu nerwowego i podstawowe wady takie jak rozszczep rdzenia, przepuklinę oponowo-rdzeniową i oponowo-mózgową oraz rozumieć mechanizm powstawania wodogłowa.

NARZĄDY ZMYŚLU

OKO

Budowa gałki ocznej

Aparat ochronny i ruchowy oka.

Adaptacja, akomodacja.

NARZĄD PRZEDSIONKOWO-ŚLIMAKOWY.

- ucho zewnętrzne
- ucho środkowe
- ucho wewnętrzne

POWŁOKA WSPÓLNA

Podział powłoki wspólnej

Budowa skóry, włosa, paznokcia.

Podział i budowa gruczołów skóry:

- łojowe
- potowe
- sutkowe

Student powinien znać oraz umieć wskazać na schematach i modelach, oczodół poszczególne warstwy gałki ocznej, ciało szkliste, rogówkę, tęczęwkę, soczewkę, ciało rzęskowe, komorę przednią i tylną, kąć rogówkowo-tęczęwkowy, przepływ cieczy wodnistej w oku, nerw wzrokowy, gruczoł łzowy, worek spojówkowy, elementy dróg łzowych, mięśnie gałkowo-ruchowe.

W zakresie narządu słuchu student powinien wskazać małżowinę, przewód słuchowy zewnętrzny, błonę bębenkową, jamę bębenkową, młoteczek, kowadełko, strzemiączko, kanały półkoliste, ślimak, nerw twarzowy i przedSIONKOWO-ŚLIMAKOWY, trąbkę słuchową i jej ujście gardłowe.

W zakresie powłoki wspólnej student powinien znać, warstwy skóry, miejsca i zakres typowego owłosienia, rozmieszczenie rodzajów gruczołów skóry, miejsca typowego powstawania odleżyn, budowę i czynność sutka, kierunki odpływu chłonki z sutka.

UKŁAD KRAŻENIA

Położenie serca w stosunku do innych narządów.

Budowa serca:

Układ przewodzący serca. Unerwienie, unaczynienie serca.

Czynność serca

Budowa i podział naczyń krwionośnych.

Przebieg głównych pni tętniczych i żylnych.

Krażenie małe, duże, wrotne, płodowe.

Student powinien omówić budowę serca posługując się modelem i wskazać: części serca, koniuszek serca, bruzdę wieńcową, bruzdy międzykomorowe, jamy serca, ujścia serca i zamykające je zastawki oraz czynność zastawek w fazie skurczu i rozkurczu serca, dół owalny, przegrodę międzyprzedsionkową i międzykomorową, mięśnie brodawkowate, wielkie naczynia wchodzące i wychodzące z serca, omówić przepływ krwi przez jamy serca, rozróżniać krążenie duże i małe, znać pojęcie osierdzia i jego jamy, znać pojęcie nasierdzia, śródsierdzia i wsierdzia; umieć wskazać na modelu prawą i lewą tętnicę wieńcową, oraz zatokę wieńcową; wymienić i wskazać lokalizację części układu przewodzącego serca, znać częstotści rytmu który generuje; różnicować wpływ na układ krążenia układu nerwowego współczulnego i przywspółczulnego.

Znać różnice w budowie naczyń tętniczych i żylnych i włosowatych; wskazać na modelach i schematach aortę, gałęzie łuku aorty, tętnicę szyjną wspólną, wewnętrzną i zewnętrzną oraz kręgową, koło tętnicze mózgu, pień trzewny, tętnice kreskowe, nerkowe, biodrowe wspólne, zewnętrzne i wewnętrzne, tętnicę pachową ramienną, łokciową i promieniową, udową, podkolanową, piszczelową tylną i przednią. Wskazać miejsca wyczuwania tętna.

Wskazać na modelach i schematach żyły główne, żyły ramiennogłowe, szyjne wewnętrzne, zewnętrzne i podobojczykowe, żyłę odpromieniową, odłokciową, żyły nerkowe, biodrowe wspólne, wewnętrzne i zewnętrzne, udową, odpiszczelową, odstrzałkową, podkolanową.

Wskazać żyłę wrotną oraz z czego powstaje, żyły wątrobowe, sieć dziwną żylną-żylną.

Omówić krążenie płodowe z uwzględnieniem łożyska, żyły pępkowej, przewodu żylnego, otworu owalnego i przewodu tętniczego, oraz wskazać jego pozostałości w postaci więzadła obłego wątroby, więzadła żylnego, dołu owalnego i więzadła tętniczego.

Znać podstawowe wady serca jak: tetralogia Fallota, przełożenie wielkich naczyń, koarktacja aorty, przetrwały przewód tętniczy Botala, niedorozwój (hipoplazja) komór

UKŁAD CHŁONNY

- Budowa i topografia naczyń i węzłów chłonnych, grasicą, śledziona.

Student powinien wyjaśnić funkcje układu chłonnego, wskazać źródła chłonki, wskazać główne grupy węzłów chłonnych: przyusznice, karkowe, szyjne, nadobojczykowe, pachowe, śródpiersiowe, zaotrzewnowe, krezkowe, biodrowe, pachwinowe, przewód piersiowy i przewód chłonny prawy; i wskazać główne kierunki przepływu chłonki. Znać pojęcie regionalnych węzłów chłonnych i ich znaczenie dla szerzenia się przerzutów nowotworowych, wskazać kierunki drenażu dla sutka, płuc, jamy brzusznej, miednicy mniejszej, narządów płciowych zewnętrznych.

Wskazać na modelach i schematach grasicę i śledzionę określić ich funkcję.

GRUCZOŁY WYDZIELANIA WEWNĘTRZNEGO

Położenie, budowa ogólna, funkcje:

- przysadki
- szyszynki
- gruczołu tarczowego
- gruczołów przytarczycowych
- części wewnątrzwydzielniczej trzustki
- gruczołów nadnerczowych
- gonady

Student powinien wskazać na modelach i schematach, podwzgórze, lejek przysadki i przysadkę mózgową, szyszynkę, tarczycę, przytarczycę, nadnercza, trzustkę, gonady.

Znać hormony wydzielane przez te gruczoły takie jak: trójiodotyronina, tyroksyna, kalcytonina parathormon, adrenalina, noradrenaliny, glukokortykoidy, mineralokortykoidy, testosteron, estrogeny, progesteron, insulina, wzopresyna, oksycytyna FSH, LH, PRL, TSH, GH, oraz ich główne funkcje.

Omówić oś podwzgórzowo-przysadkowo-gruczołowaz zastosowaniem takich pojęć jak liberyny i statyny, hormony tropowe przysadki.

Znać podstawy regulacji hormonalnej cyklu miesięczkowego oraz zmiany hormonalne towarzyszące ciąży

UKŁAD ODDECHOWY

Podział układu oddechowego.

Budowa nosa zewnętrznego, krtani.

Podział tchawicy.

Różnice anatomiczne oskrzela prawego i lewego.

Płuca budowa zewnętrzna i wewnętrzna, topografia

Oplucna – budowa, znaczenie zachyłków oplucnowych

Student powinien znać podział na górne i dolne drogi oddechowe oraz zakwalifikować do niego poszczególne części układu oddechowego.

W obrębie jamy nosowej powinien wskazać i nazwać na modelach i schematach nozdrza przednie i tylne, małżowiny nosowe, zatoki przynosowe, ścianę górną i dolną jamy nosowej, przegrodę nosa, znać sąsiedztwo jamy nosowej-otaczające ją przestrzenie czaszki.

Powinien wskazać dalsze etapy drogi oddechowej: nosogardło wraz z ujściem trąbki słuchowej, podniebienie miękkie), część ustną gardła, część krtaniową gardła.

W zakresie krtani wskazać i nazwać następujące struktury: kość gnykowa, chrząstka nagłośniowa, tarczowata, pierścieniowata, nalewkowata, przedsionek krtani, głośnia, jama podgłośniowa, fałdy głosowe, znać funkcje krtani.

W zakresie dolnych dróg oddechowych wskazać i nazwać: tchawicę, jej podział, oskrzela główne. Odróżnić płuco prawe od lewego, znać liczbę płatów, pojęcie segmentu, oskrzelików, pęcherzyków płucnych, przepływ krwi przez płuco oraz zasadę wymiany gazowej. Umieć wyjaśnić na czym polega wentylacja płuc(zmiana wymiarów klatki piersiowej oraz czynność mięśni oddechowych), budowę oplucnej i jej znaczenie dla oddychania.

UKŁAD TRAWIENNY

Podział układu trawiennego

Budowa jamy ustnej:

- zęby – budowa ogólna, kolejność wyrzynania się zębów
- język – budowa
- ślinianki – podział, położenie

Budowa gardła, przełyku.

Żołądek:

- położenie w stosunku do innych narządów
- budowa z uwzględnieniem odcinków, krzywizn oraz budowa ścian żołądka

Jelito cienkie:

- podział
- budowa, położenie dwunastnicy, jelita czczego i krętego,

Jelito grube:

- podział, położenie, budowa

Wątroba:

- położenie w stosunku do innych narządów
- budowa ogólna i mikroskopowa
- drogi wyprowadzające żółć
- układ wrotny wątroby

Trzustka:

- położenie w stosunku do innych narządów
- budowa części zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczej

Student powinien znać i umieć wymienić po kolei poszczególne odcinki układu pokarmowego oraz umiejscowić je w ciele ludzkim.

Znać definicję tzw.: górnego i dolnego odcinka układu pokarmowego.

W obrębie jamy ustnej umieć wskazać i nazwać: wargi, policzki, przedsionek jamy ustnej, jamę ustną właściwą, śliniankę przyuszną, podjęzykową i podjęzykową, znać wzór zębów mlecznych i stałych, podniebienie twarde i miękkie. Łuki podniebienne, jęczyzek, migdałek podniebienny, język, wędzidełko języka, dno jamy ustnej, cieśń gardzieli,

Gardło, nosogardło, część ustną gardła, część krtańową gardła, przełyk(znać narządy stykające się przełykiem: tchawica, serce, aorta zstępująca), rozwór przełykowy,

Okolice brzucha i jamy brzusznej, : ograniczenia, podział

Otrzewna: ścienna, trzewna, krezka, jama otrzewnej

Żołądek: wpust, dno, krzywizny, część przedodźwiernikową, odźwiernik

Dwunastnica: opuszka, część zstępująca, część poprzeczna zgięcie dwunastniczo-czce

Jelito czcze i kręte(jelito krezkowe)

Jelito grube: kątnica, wyrostek robaczkowy, okrężnica wstępująca, poprzeczna, zstępująca, esowata, odbytnica, odbył.

Źródła unaczynienia narządów jamy brzusznej: pień trzewny, t. krezkowa górna i dolna

Wątroba: podział na płaty, wnęka, podział miąższu na zraziki, anatomiczne, fizjologiczne i gronko Rapaporta, funkcja wątroby.

Drogi żółciowe: przewody wątrobowe, wątrobowy wspólny, pęcherzykowy, pęcherzyk żółciowy, przewód żółciowy wspólny

Układ wrotny: żyła krezkowa dolna, górna śledzionowa, żyła wrotna jej gałęzie, sieć dziwna, żyły wątrobowe, drogi krążenia w nadciśnieniu spłoty przełykowe, i odbytnicze.

Trzustka: głowa trzon i ogon, przewód trzustkowy, czynność zewnątrz i wewnątrzwydzielnicza

NARZĄDY MOCZOWO-PLCIOWE

Nerka

Położenie, stosunek do sąsiadujących narządów

Budowa ogólna

Moczowód

Położenie i topografia

Stosunek do sąsiadujących narządów

Pęcherz moczowy

Budowa ogólna

Położenie

Stosunek do narządów miednicy mniejszej

Cewka moczowa

ogólna budowy cewki moczowej

Różnice w budowie cewki moczowej męskiej i żeńskiej.

Student powinien

Znać ogólną budowę nerki, jej położenie i osłonki.

Znać ukrwienie nerki

Znać funkcje nerki i jej wpływ na kontrolę ciśnienia krwi,(znaczenie układu renina, angiotensyna, aldosteron) erytropoezę, bilans wapniowy, regulację pH i gospodarki jonowej.

Znać podstawowe wady nerek: położenia i budowy, (nerka nisko położona, wędrująca, opadnięta,, nerka podkowiasta, brak nerek.)

Znać topografię moczowodu, szczególnie w odcinku miednicznym i związane z tym ryzyko jego uszkodzenia podczas operacji ginekologicznych.

Znać budowę, topografię, unaczynienie i unerwienie pęcherza moczowego.

Umieć wykazać różnice w budowie cewki moczowej męskiej i żeńskiej. Znać podstawy anatomiczne cewnikowania pęcherza moczowego.

Narządy płciowe męskie

Ogólny podział na wewnętrzne i zewnętrzne

Budowa i topografia narządów płciowych męskich wewnętrznych:

- jądra, najądrza, nasieniowody, pęcherzyki nasienne, gruczoł krokowy, gruczoły opuszkowo-cewkowe, powrózek nasienny, przewody wytryskowe

Budowa narządów płciowych męskich zewnętrznych - prącie, moszna

Jądra

Budowa, położenie

Powrózek nasienny

Zawartość i topografia

Najądrze, nasieniowód, pęcherzyki nasienne, prostata, gruczoły opuszkowo-cewkowe.

Położenie, budowy ogólna

Moszna,

Położenie,

Zawartość

Pracje

Części

Budowa

Student powinien znać:

Rozwój narządów płciowych. Wyjaśnić pojęcie zstępowania jąder.

Znać osłonki jądra i ich odpowiedniki w obrębie ściany brzucha.

Pojęcia wnetrostwa, wodniaka jądra, żyłaków powrózka nasiennego.

Znać budowę jądra, jego funkcje, wydzielane hormony: testosteron. Pojęcie spermatogenezy i spermiogenezy

Znać zawartość powrózka nasiennego i topografię nasieniowodu.

Położenie i znaczenie pęcherzyków nasiennych, najądrzy i gruczołu krokowego (prostaty), oraz gruczołów opuszkowocewkowych..

Znać podstawowe składniki nasienia i ich pochodzenie.

Znać podstawy rozwoju zatoki moczowopłciowej i podział zewnętrznych narządów płciowych męskich.

Znać podstawowe wady zewnętrznych narządów płciowych: spodziectwo, wierzchniactwo, stulejka, załupek.

Znać budowę, unaczynienie i unerwienie zewnętrznych narządów płciowych męskich.

Wyjaśnić pojęcie erekcji w aspekcie budowy anatomicznej i unerwienia.

Narządy płciowe żeńskie

Budowa i topografia narządów płciowych żeńskich wewnętrznych:

- jajniki i funkcje, jajowody, macica, pochwa

Podział, budowa sromu niewieściego.

Podział na wewnętrzne i zewnętrzne narządy płciowe.

Student powinien znać:

podstawy rozwoju narządów płciowych (rozwój przewodów Millera – kołoródniczych, i śródniczych Wolfa)

Wymienić podstawowe wady wrodzone takie jak podwójne narządy płciowe, macica łukowata, przegrody pochwy przegrody macicy.

Znać budowę macicy, pojęcie endometrium, parametrium, myometrium, parametrium. Wyjaśnić pojęcie zgięcia i pochylecia macicy.

Wymienić więzadła macicy oraz podstawową drogę odpływu chłonki z macicy.

Znać części macicy. Znać znaczenie szyjki macicy, oraz jamie zmiany zachodzą w niej podczas cyklu miesięczkowego i ciąży. Rozumieć znacznie niewydolności cieśniowo-szyjkowe na przebieg ciąży.

Wyjaśnić pojęcie dystoki szyjkowej.

Znać podstawy cyklu miesięczkowego i jego fazy. zluszczenia, odbudowy, wzrostu, wydzielniczą, niedokrwienia,

Znać zmiany jakie zachodzą w czasie ciąży.

Budowę i topografię jajowodu, jego ukrwienie i unerwienie. Wyjaśnić pojęcie ciąży pozamacicznej i związanym z tym ryzykiem.

Znać budowę gonady- jajnika, jego więzadła, położenie w miednicy mniejszej. Znać jego ukrwienie

Znać podstawy cyklu jajnikowego i pojęcia pęcherzyka jajnikowego, pęcherzyka Graffa, ciała żółtego, ciała białego.

Znać podstawy regulacji hormonalnej jajnika. Estrogeny, progesteron, LH, i FSH.

Znać budowę pochwy zmiany jakie w niej zachodzą podczas życia kobiety, pH, biocenoza, osłabienie ścian i wiążące się z tym obniżanie narządu rodnego oraz wypadanie narządu rodnego.

Znać budowę wzgórka łonowego. Jego ukrwienie i unerwienie.

Znać pojęcie przedsionka pochwy i uchodzących do niego struktur.

Znać narządy zewnętrzne płciowe i rozumieć ich rozwój z zatoki moczowopłciowej.

Znać podstawowe badania obrazowe służące do diagnostyki narządu rodnego. (HSC, HSG, usg, MRI, CT.)

Znać budowę miednicy i jej podział na płaszczyzny wchodu, próżni, cieśni i wychodu..

Rozumieć wpływ budowy miednicy na przebieg mechanizmu porodowego.

Znać podstawowe zwroty główki towarzyszące porodowi w typowym położeniu podłużnym główkowym. (przygięcie, zwrot wewnętrzny, odgięcie, zwrot zewnętrzny).

Znać budowę łożyska i pępowiny.

Znać znacznie łożyska dla rozwoju płodu.

Znać budowę dna miednicy, Przepony miednicy i przepone moczowopłciową.

Znać następstwa ciąży i porodu na statykę narządów miednicy mniejszej np. wysiłkowe nietrzymanie moczu. Przepuklina pęcherza moczowego i odbytnicy. Wypadanie macicy.

Znać anatomiczne podstawy znieczulenia krocza oraz znieczulenia nerwu sromowego

Nazewnictwo Położnictwo

Najczęściej występujące nazwy i skróty stosowane w prenatalnej diagnostyce sonograficznej

skrót	angielski	polski
BPD	Biparietal diameter	Wymiar dwuciemienny
HC	Head circumference	Obwód główki
CRL	Crown – rump length	Długość ciemieniowo siedzeniowa
FL	Femur length	Długość kości udowej
AC	Abdomina circumference	Obwód brzucha
FHR	Fetal heart rate	Czynność serca płodu
FW	Fetal weight	Waga płodu
LMP	Last menstrual period	Data ostatniej miesiączki
EDD	Estimated date of delivery	Spodziewana data porodu

IUGR	Intrauterine grow retardation	Wewnątrzmaciczne ograniczenie wzrostu płodu
NT	nuchal translucency	Przezierność karku
NB	Nasal bone	Kość nosowa

Nazwy uzupełniające

Ovarium	jajnik
Tunica albuginea	blona bialawa
Cortex ovarii	kora jajnika
Medulla ovarii	rdzen jajnika
Corpus luteum	cialko zolte
Corpus albicans	cialko bialawe
Corpus rubrum (haemorrhagicum)	cialko czerwone (krwotoczne)
Ligamentum suspensorium ovarii	wiazadlo wieszadlowe jajnika
Ligamentum proprium ovarii	wiazadlo wlasciwe jajnika
Mesovarium	krezka jajnika

Tuba uterina salpinx oviductus	jajowod
Mesosalpinx	krezka jajowodu
Fimbriae tubae uterinae	strzepki jajowodu
infundibulum tubae uterinae	lejek jajowodu
Ampulla tubae uterinae	banka jajowodu
Isthmus tubae uterinae	cieśń jajowodu

Uterus histera metra	macica
Fundus uteri	dno macicy
Truncus uteri	trzon macicy
Isthmus uteri	cieśń macicy
Cavitas uteri	jama macicy
Cervix uteri	szyjka macicy
Portio vaginalis cervicis	część pochwowa szyjki macicy
Portio supravaginalis cervicis	część nadpochwowa szyjki macicy
Ligamentum teres uteri	wiazadlo oble macicy
Ligamentum latum	wiazadlo szerokie macicy
Ligamentum rectouterinum	wiazadlo odbytniczo-maciczne
Ligamentum pubocervicale	wiazadlo lonowo-szyjkowe
Ligamentum cardinale uteri	wiazadlo podstawowe macicy
Myometrium	mięsień macicy
Endometrium	blona sluzowa macicy
Perimetrium	omacicze
Parametrium	przymacicze

Excavatio rectouterina (zagłębienie /jama Duoglasa)	zagłębienie odbytniczo maciczne
Excavatio vesicouterina	zagłębienie pęcherzowo maciczne

Vagina	pochwa
Fornix vaginae	sklepienie pochwy
Vestibulum vaginae	przedsionek pochwy
Hymen	blona dziewicza

Vulva (pudendum feminum)	srom
Labium maius pudendi	warga sromowa wieksza
Labium minus pudendi	warga sromowa mniejsza
Mons pubis	wzgorek lonowy

Glandula vestibularis maior	gruczoł przedsiolkowy wiekszy (gruczoł Bartholina)
Perineum	krocze
Clitoris	lechtaczka
Glans clitoridis	zoladz lechtaczki
Crus clitoridis	odnoga lechtaczki

Regio anale	Okolice odbytu
Regio urogenitale	Okolice moczowopłciowa
Nervus pudendus	Nerw sromowy

Foramen ovale	Otwór owalny
Ductus arteriosus Botalli	Przewód tętniczy Botalla
Ductus venosus Arantii	Przewód żylny Arancjusza
Fonticulus	Ciemniączko

Placenta	Łożysko
Funiculus umbilicalis	Pępowina
Amnion	Owodnia
Decidua	Doczesna

Penis	prącie
Corpus spongiosum	ciało gąbczaste
Corpus cavernosum	ciało jamiste
Glans penis	żołędź prącia
Preputium	napletek
Phimosi	stulejka
Paraphimosi	załupek
Epispadia	wierzchniactwo
Cryptorchismus	wnętrostwo

Scrotum	moszna
Testis (orchis)	jądro
Ductus deferens	nasieniowód
Epididimis	najądrze
Prostata	prostate
Vesica seminalis	pęcherzyki nasienne
Sperma	nasienie

NAZEWNICTWO OGÓLNE

RGANUM – narząd

SYSTEMA – układ

CORPUS – ciało

PLANA – płaszczyny

AXES – osie

REGIO CORPORIS – okolica ciała

CAVUM CORPORIS – jama ciała

UKŁAD KOSTNY

SYSTEMA Sceletale – układ kostny

OSSA – kości

SKELETON – kościec- szkielet – SKELETUS

COLUMNA VERTEBRALIS – kręgosłup

VERTEBRAE CERVICALES – kręgi szyjne

VERTEBRAE THORACICAE – kręgi piersiowe

VERTEBRAE LUMBALES – kręgi lędźwiowe

OS SACRUM – kość krzyżowa

(VERTEBRAE SACRALES – kręgi krzyżowe)

OS COCCYGIS – kość guziczna

(VERTEBRAE COCYGEAE – kręgi guziczne)

LORDOSIS CERVICALIS – krzywizna (lordoza) szyjna

KYPHOSIS THORACICA – krzywizna (kifoza) piersiowa

LORDOSIS LUMBALIS – krzywizna (lordoza) lędźwiowa

KYPHOSIS SACROCOCCYGEA – krzywizna (kifoza) krzyżowo-guziczna

THORAX – klatka piersiowa

COSTAE – żebra

STERUNUM – mostek

CRANIUM – czaszka

OSSA CAPITIS – kości głowy

MEMBRUM SUPERIUS – kończyna górna

BRACHUM – ramię

ANTEBRACHIUM – przedramię

MANUS – ręka

OSSA MANUS – k. ręki

SCAPULA – łopatką

CLAVICULA – obojczyk

HUMERUS – kość ramienna

RADIUS – kość promieniowa

ULNA – kość łokciowa

MEMBRUM INFERIUS – kończyna dolna

OS COXAE – kość miedniczna
OS ILIUM – kość biodrowa
OS ISCHII – kość kulszowa
OS PUBIS – kość łonowa
FEMUR – kość udowa
PATELLA – rzepka
PERIOSTEUM – okostna
TIBIA – kość piszczelowa
FIBULA – strzałka
OSSA PEDIS – kość stopy
OS SACRUM – kość krzyżowa

MEDULLA OSSIUM FLAVA – szpik żółty
MEDULLA OSSIUM RUBRA – szpik czerwony

MUSCULI – MIĘŚNIE

MUSCULUS DELTOIDEUS – mięsień naramienny
MUSCULUS BICEPS BRACHII – mięsień dwugłowy
DIAPHRAGMA – przepona
MUSCULUS RECTUS ABDOMINIS – mięsień prosty brzucha
PRELUM ABDOMINALE – tłoźnia brzuszna
DIAPHRAGMA PELVIS – przepona miedniczna
DIAPHRAGMA UROGENITALE – przepona moczowo-płciowa
MUSCULUS GLUTEUS MAXIMUS-MEDIUS-MINIMUS – mięsień pośladkowy największy, średni, najmniejszy
MUSCULUS QUADRICEPS FEMORIS – mięsień czworogłowy
PATELLA – rzepka

SYSTEMA NERVOSUM układ nerwowy

SYSTEMA NERVOSUM CENTRALE - układ nerwowy ośrodkowy
SYSTEMA NERVOSUM PERIPHERICUM – układ nerwowy obwodowy
SYSTEMA NERVOSUM SOMATICUM – układ nerwowy somatyczny
SYSTEMA NERVOSUM AUTONOMICUM – układ nerwowy autonomiczny
PARS SYMPATHICA – część współczulna
PARS PARASYMPATHICA – część przywspółczulna
MÓZGOWIE – ENCEPHALON
MÓZG – CEREBRUM
PIEŃ MÓZGU – TRUNCUS CEREBRI
MÓZDŻEK – CEREBELLUM
RDZEŃ PRZEDŁUŻONY – MEDULLA OBLONGATA
MOST – PONS
RDZEŃ KRĘGOWY – MEDULLA SPINALIS
KOŁO TĘTNICZE MÓZGU – CIRCULUS ARTERIOSUS CEREBRI
TĘTNICA SZYJNA WEWNĘTRZNA - ARTERIA CAROTIS INTERNA
TĘTNICA KRĘGOWA – ARTERIA VERTEBRALIS
TĘTNICA PODSTAWNA – ARTERIA BASILARIS

CORTEX CEREBRI – kora mózgu
SUBSTANTIA ALBA HEMISPHERIORUM – substancja biała, półkula
SULCI - bruzdy
GYRI - zakręty
LOBI – płaty
LOBUS FRONTALIS – płat czołowy
LOBUS TEMPORALIS – płat skroniowy
LOBUS PARIETALIS – płat ciemieniowy
LOBUS OCCIPITALIS – płat potyliczny
LOBUS LIMBICUS – płat limbiczny
SULCUS LATERALIS CEREBRI – bruzda boczna mózgu
SULCUS CENTRALIS – bruzda środkowa
DURA MATER – opona twarda
ARACHNOIDEA – (opona pajęczka) pajęczynówka
PIA MATER – opona mięka
LIQUOR CEREBROSPINALIS – płyn mózgowo-rdzeniowy

FISSURA LONGITUDINALIS – szczelina podłużna mózgu
CORPUS CALLOSUM – ciało modzelowate
THALAMUS - wzgórze
HYPOTHALAMUS – podwzgórze
HYPOPHYSIS CEREBRI – przysadka mózgowa
PEDUNCULI CEREBRI – konary mózgu

AQUEDUCTUS CEREBRI – wodociąg mózgu
VENTRICULUS LATERALIS – komora boczna
VENTRICULUS TERTIUS - komora trzecia
VENTRICULUS QUARTUS – komora czwarta

NERVI CRANIALES – nerwy czaszkowe

n.olfactorius – nerw węchowy I
n.opticus – nerw wzrokowy II
n. oculomotorius – nerw okoruchowy III
n. trochlearis – nerw błoczkowy IV
n.trigeminus – nerw trójdzielnny V
n. abducens – n.odwodzący VI
n.facialis – n.twarzowy VII
n.vestibulocochlearis – nerw przedsionkowo-ślimakowy VIII
n.glossopharyngeus – nerw językowo-gardłowy IX
n.vagus – nerw błędny X
n.accessorius – n.dodatkowy XI
n.hypoglossus – n.podjęzykowy XII

NERVI SPINALES – nerwy rdzeniowe

Plexus cervicalis – splot szyjny
Plexus brachialis – splot ramienny
Plexus lumbalis – splot lędźwiowy
Plexus sacralis – splot krzyżowy

SYSTEMA LYMPHATICUM
UKŁAD CHŁONNY

VASA LYMPHATICA – NACZYNIA CHŁONNE
DUCTUS THORACIUS – PRZEWÓD PIERSIOWY

NODI LYMPHATICI/ LYMPHONODI – WĘZŁY CHŁONNE
LYMPHA - CHŁONKA

ORGANUM VESTIBULOCOCHLEARE – NARZĄDY PRZEDSIONKOWO- ŚLIMAKOWY

AURIS – UCHO

AURIS EXTERNA – UCHO ZEWNĘTRZNE
MEMBRANA TYMPANICA / MEMBRANA TYMPANI - BŁONA BĘBENKOWA

AURIS MEDIA – UCHO ŚRODKOWE

CAVITAS TYMPANICA/CAVITAS TYMPANI – JAMA BĘBENKOWA
STAPES – STRZEMIĄCZKO
INCUS – KOWADEŁKO
MALLEUS – MŁOTECZEK

TUBA AUDITIVA / TUBA AUDITORIA – TRĄBKA SŁUCHOWA

AURIS INTERNA – UCHO WEWNĘTRZNE

LABYRINTHUS OSSEUS – BŁĘDNIK KOSTNY
VESTIBULUM – PRZEDSIONEK
CANALES SEMICIRCULARES – KANAŁY PÓLKOLISTE
COCHLEA – ŚLIMAK

MEATUS ACUSTICUS INTERNUS – PRZEWÓD SŁUCHOWY WEWNĘTRZNY

PORUS ACUSTICUS INTERNUS – OTWÓR SŁUCHOWY WEWNĘTRZNY

ORGANUM OLFATORIUM – NARZĄD POWONNIENIA

ORGANUM OLFACTUS – NARZĄD WĘCHU

ORGANUM GUSTATORIUM – NARZĄD SMAKOWY

ORGANUM GUSTUS – NARZĄD SMAKU

ORGANA SENSUM – NARZĄDY ZMYŚLÓW

ORGANUM VISUS – NARZĄD WZROKU

OKULUS – OKO

BULBUS OKULI – GAŁKA OCZNA
SCLERA – TWARDÓWKA
CORNEA – ROGÓWKA
CHOROIDEA – NACZYNIÓWKA
CORPUS CILIARE – CIAŁO RZĘSKOWE
IRIS – TĘCZÓWKA
RETINA – SIATKÓWKA
MACULA LUTEA – PLAMKA ŻÓŁTA

LENS – SOCZEWKA
CORPUS VITREUM – CIAŁO SZKLISTE
TUNICA CONIUNCTIVA – SPOJÓWKA
GLANDULA LACRIMALIS – GRUCZOŁ ŁZOWY

SYSTEMA CIRCULATORIUM - UKŁAD KRAŻENIA

COR - SERCE

ATRIUM/DEXTRUM-SINISTRUM/ - przedsionek
VENTRICULUS/DEXTRUM-SINISTRUM/ - komora
VALVA BICUSPIDALIS – zastawka dwudzielna
VALVA TRICUSPIDALIS – zastawka trójdzielna
VALVA MITRALIS – zastawka mitralna - dwudzielna
VALVA TRUNCI PULMONALIS – zastawka pnia płucnego
VALVA AORTAE – zastawka aorty
CAVUM PERICARDII – jama osierdzia
PERICARDIUM – osierdzie
EPICARDIUM – nasierdzie
MYOCARDIUM – myocardium
ENDOCARDIUM – endocardium
VALVA ATRIOVENTRICULARIS – zastawka przedsionkowo-komorowa
VALVULAE SEMILUNARES – płatki półksiężycowe
CUSPIDES – płatki
SEPTUM ATRIOVENTRICULARE – przegroda przedsionkowo-komorowa
SEPTUM INTERATRIALE – przegroda międzyprzedsionkowa
SEPTUM INTERVENTRICULARE – przegroda międzykomorowa
SINUS CORONARIUS CORDIS – zatoka wieńcowa serca
CHORDAE TENDINEAE – struny ścięgnowe
MUSCULI PAPILLARES – mięśnie brodawkowate
MUSCULI PECTINATI – mięśnie grzebieniaste
BASIS CORDIS – podstawa serca
APEX CORDIS – wierzchołek serca
FACIES PULMONALIS – powierzchnie płucne
AURICULA/DEXTRA/SINISTRA/ - uszko

ŚLEDZIONA – SPLEN/LIEN

KREW – SANGUIS

MEDULLA OSSIIUM RUBRA – szpik kostny czerwony
MEDULLA OSSIIUM FLAVA – szpik kostny żółty
ERYTHROCYTY – krwinki czerwone
LIMFOCYTY – krwinki białe
TROMBOCYTY – płytki krwi

NACZYNNIA KRWIONOŚNE

ARTERIAE - tętnice
VENAE – żyły
TRUNCUS PULMONALIS – pień płucny
ARTERIAE PULMONALES – tętnice płucne
AORTA – aorta
AORTA ASCENDENS – aorta wstępująca
ARCUS AORTAE – łuk aorty
LIGAMENTUM ARTERIOSUM – więzadło tętnicze
TRUNCUS BRACHIOCEPHALICUS – pień ramiennie-głowy
ARTERIA CAROTIS COMMUNIS – tętnica szyjna wspólna
ARTERIA CEREBRI MEDIA – tętnica środkowa mózgu
ARTERIA CEREBRI POSTERIOR – tętnica tylna mózgu
ARTERIA CEREBRI ANTERIOR – tętnica przednia mózgu
CIRCULUS ARTERIOSUS CEREBRI – koło tętnicze mózgu
ARTERIA BASILARIS – tętnica podstawowa
ARTERIA SUBCLAVIA – tętnica podobojczykowa
ARTERIA AXILLARIS – tętnica pachowa
ARTERIA BRACHIALIS – tętnica ramienna
ARTERIA ULNARIS – tętnica łokciowa
ARCUS PALMARIS – łuk dłoniowy
ARTERIA RADIALIS – tętnica promieniowa
AORTA THORACICA – aorta piersiowa
AORTA ABDOMINALIS - aorta brzuszna
TRUNCUS CELIACUS – pień trzewny
ARTERIA ILIACA – tętnica biodrowa

ARTERIA FEMORALIS – tętnica udowa
ARTERIA POLITEA – tętnica podkolanowa
ARTERIA TIBILIS – tętnica piszczelowa
ARTERIA PLANTARIS – tętnica podeszwy
SINUS CORONARIUS – zatoka wieńcowa

Żyła główna górna – VENA CAVA SUPERIOR
Żyła ramiennie-głowowa – VENA BRACHIOCEPHALICA
Żyła ramiennie-podbojczykowa – VENA SUBCLAVIA
Żyła szyjna wewnętrzna – VENA IUGULARIS INTERNA
Żyła główna dolna – VENA CAVA INFERIOR
Żyła główna biodrowa wspólna – VENA ILIACA COMMUNIS
Żyła główna odpromieniowa – VENA CEPHALICA
Żyła główna odłokciowa – VENA BASILICA
Żyła główna odpiszczelowa – VENA SAPHENA MAGNA
Żyła główna odstrzałkowa – VENA SAPHENA PARVA
Żyła główna wrotna – VENA PORTAE

CIRCULATIO CORONALIS – KRAŻENIE WIEŃCOWE

ARTERIA CORONARIA – TĘTNICA WIEŃCOWA

ARTERIA CORONARIA CORDIS SINISTR ET DEXTRA – tętnice wieńcowe – lewa i prawa

VENAE CORDIS – żyły serca

HYPOPHYSIS CEREBRI(GLANDULA PITUITARIA) - PRZYSADKA

ADENOHYPHYSIS – PRZYSADKA GRUCZOŁOWA

NEUROHYPHYSIS – PRZYSADKA NERWOWA

CORPUS PINEALE (GLANDULA PINEALIS) - SZYSZYŃKA

GLANDULA THYROIDEA - GRUCZOŁ TARCZOWY – TARCZYCA

LOBUS DEXTER – PŁAT PRAWY

LOBUS SINISTER – PŁAT LEWY

ISTHMUS GLANDULAE THYROIDEAE – WĘZINA GRUCZOŁU TARCZOWEGO

GLANDULAE PARATHYROIDEAE – GRUCZOŁY PRZYTARCZYCZNE

THYMUS – GRASICA

GLANDULAE SUPRARENALES – GRUCZOŁY NADNERCZOWE

CORTEX – KORA

MEDULLA – RDZEŃ

INSUALE PANCREATICAЕ – WYSPY TRZUSTKI

GLANDULAE ENDOCRINAE - GRUCZOŁY DOKREWNE

HYPOPHYSIS CEREBRI(GLANDULA PITUITARIA) - PRZYSADKA

ADENOHYPHYSIS – PRZYSADKA GRUCZOŁOWA

LOBUS ANTERIOR – PŁAT PRZEDNI

PARS TUBERALIS – CZĘŚĆ GUZOWA

NEUROHYPHYSIS – PRZYSADKA NERWOWA

LOBUS POSTERIOR – PŁAT TYLNY

CORPUS PINEALE (GLANDULA PINEALIS) - SZYSZYŃKA

GLANDULA THYROIDEA - GRUCZOŁ TARCZOWY – TARCZYCA

LOBUS DEXTER – PŁAT PRAWY

LOBUS SINISTER – PŁAT LEWY

GLANDULAE PARATHYROIDEAE – GRUCZOŁY PRZYTARCZYCZNE

THYMUS – GRASICA

LOBUS DEXTER – PŁAT PRAWY

LOBUS SINISTER – PŁAT LEWY

GLANDULAE SUPRARENALES – GRUCZOŁY NADNERCZOWE

GLANDULAE ADRENALIS – NADNERCZA

CORTEX – KORA

MEDULLA – RDZEŃ

HILUM-HILUS – WNĘKA

CZEŚĆ WEWNĄTRZWYDZIELNICZA TRZUSTKI
INSULAE PANCREATICAE – WYSPY TRZUSTKI

SYSTEMA RESPIRATORIUM - UKŁAD ODDECHOWY

NASUS EXTERNUS – NOS ZEWNĘTRZNY

CAVUM NASI – jama nosowa

NARES – nozdrza przednie

SEPTUM NASI – przegroda nosowa

SINUS PARANASALES – zatoki przynosowe

LARYNX

CARTILAGINES LARYNGIS – chrząstki krtani

CAVUM LARYNGIS – jama krtani

VESTIBULUM LARYNGIS – przedsionek krtani

EPIGLOTTIS – nagłośnia

PLICA VESTIBULARIS – fałd przedsionkowy

PLICA VOCALIS – fałd głosowy

GLOTTIS – głośnia

RIMA GLOTTIDIS – szpara głośni

TRACHEA – tchawica

BRONCHI – oskrzela

PULMONES – płuca

HILUS PULMONIS – wnęka płucna

LOBI – płaty

RADIX PULMONIS – korzeń płuc

SEGMENTA BRONCHOPULMONALIA – segmenty oskrzelowo-płucne

BRONCHI PRINCIPALES – oskrzela główne

BRONCHI LOBARES – oskrzela płatowe

BRONCHI SEGMENTALES – oskrzela segmentowe

ALVEOLI PULMONIS – pęcherzyki płucne

PLEURA PULMONALIS – opłucna płucna

PLEURA PARIETALIS – opłucna ścienna

CAVUM PLEURAE – jama opłucnej

MEDIASTINUM – śródpiersie

HEPAR – WĄTROBA

FACIES DIAPHRAGMATICA – POWIERZCHNIA PRZEPONOWA

FACIES VISCERALIS – POWIERZCHNIA TRZEWNA

LOBI – PŁATY

LOBUS HEPATIS DEXTER – PŁAT PRAWY WĄTROBY

LOBUS HEPATIS SINISTER – PŁAT LEWY WĄTROBY

LOBUS HEPATIS CAUDATUS – PŁAT OGONIASTY WĄTROBY

LOBUS HEPATIS QUADRATUS – PŁAT CZWOROBOCZNY WĄTROBY

PORTA HEPATIS – WROTA WĄTROBY

LIGAMENTUM TERES HEPATIS – WIĘZADŁO OBŁE WĄTROBY

LIGAMENTUM FALCIFORME – WIĘZADŁO SIERPOWATE

DUCTUS HEPATICUS COMMUNIS – PRZEWÓD WĄTROBOWY WSPÓLNY

DUCTUS HEPATICUS DEXTER – PRZEWÓD WĄTROBOWY PRAWY

DUCTUS HEPATICUS SINISTER – PRZEWÓD WĄTROBOWY LEWY

VESICA BILIARIS (VESICA FELLEA) – PĘCHERZYK ŻÓŁCIOWY

DUCTUS CYSTICUS – PRZEWÓD PĘCHERZYKOWY

DUCTUS CHOLEDOCHUS (DUCTUS BILIARIS) – PRZEWÓD ŻÓŁCIOWY WSPÓLNY

PANCRAS - TRZUSTKA

CAPUT PANCREATIS – GŁOWA TRZUSTKI

CORPUS PANCREATIS – TRZON TRZUSTKI

CAUDA PANCREATIS – OGON TRZUSTKI

DUCTUS PANCREATICUS – PRZEWÓD TRZUSTKOWY

INSULAE PANCREATICAE – WYSPY TRZUSTKI

SYSTEMA DIGESTORIUM - UKŁAD TRAWIENNY

CAVUM ORIS / CAVITAS ORIS / - jama ustna

VESTIBULUM ORIS - przedsionek jamy ustnej
RIMA ORIS - szpara ust
LABIA ORIS - warga ust
LABIUM SUPERIUS - warga górna
LABIUM INFERIUS - warga dolna
PALATUM - podniebienie
PALATUM DURUM – podniebienie twarde
PALATUM MOLLE / VELUM PALATINUM/ -podniebienie miękkie
GINGIVAE – dziąsła
GLANDULA PARATOIDEA /GLANDULA PAROTIS / - ślinianka przyuszną
DUCTUS PAROTIDEUS - przewód ślinianki przyusznej
GLANDULA SUBLINGUALIS – ślinianka podjęzykowa
DUCTUS SUBLINGUALIS - przewód ślinianki podjęzykowej
GLANDULA SUBMADIBULARIS – ślinianka podżuchwowa
DUCTUS SUBMANDIBULARIS - przewód ślinianki podżuchwowej

DENTES - zęby
CORONA DENTIS – korona zęba
COLLUM DENTIS / CORVIX DENTIS / - szyjka zęba
RADIX DENTIS - korzeń zęba
LINGUA - język
PAPILLAE LINGUALES - brodawki językowe
TONSILLA LINGUALIS - migdałek językowy

FAUCES - GARDZIEL

ISTHMUS FAUCIUM - cieśń gardzieli
UVULA PALATINA - języczek podniebienny
ARCUS PALATOGLOSSUS – łuk podniebienny – językowy
ARCUS PALATOPHARYNGEUS - łuk podniebienny – gardłowy
TONSILLA PALATINA - migdałek podniebienny

PHARYNX - GARDŁO

CAVUM PHARYNGIS /CAVITAS PHARYNGIS / - jama gardłowa
PARS NASALIS PHARYNGIS - część nosowa gardła
PARS ORALIS PHARYNGIS - część ustna gardła
PARS LARYNGEA PHARYNGIS - część krtaniowa gardła
FORNIX PHARYNGIS - sklepienie gardła
TONSILLA PHARYNGEALIS - TONSILLA ADENOIDEA -migdałek gardłowy
TONSILLA TUBARIA - migdałek trąbkowy

OESOPHAGUS /ESOPHAGUS / - PRZELYK

PARS CERVICALIS - część szyjna
PARS THORACICA - część piersiowa
PARS ABDOMINALIS - część brzuszna

GASTER /VENRICULUS / - ŻOŁĄDEK

PARS CARDIACA - część wpustowa
CARDIA - wpust
FUNDUS VENTRICULI - dno żołądka
CORPUS VENTRICULI - trzon żołądka
PARS PYLORICA - część odźwiernikowa
PYLORUS - odźwiernik
CURVATURA GASTRICA MAIOR - krzywizna większa żołądka
CURVATURA VENTRICULI MAIOR - krzywizna większa żołądka
CURVATURA GASTRICA MINOR - krzywizna mniejsza żołądka
CURVATURA VENTRICULI MINOR - krzywizna mniejsza żołądka

INTESTINUM TENUE - JELITO CIENKIE

DUODENUM - dwunastnica
PARS SUPERIOR - część górna
PARS DESCENDENS – część zstępująca

PARS HORIZONTALIS - część pozioma /PARS INFERIOR /- część dolna
PARS ASCENDENS - część wstępująca
AMPULLA DUODENI - bańka /opuszka / dwunastnicy /
FLEXURA DUODENI SUPERIOR - zgięcie górne dwunastnicy
FLEXURA DUODENI INFERIOR - zgięcie dolne dwunastnicy
FLEXURA DUODENOIEIUNALIS - zgięcie dwunastniczo -czcze
PAPILLA DUODENI MAIOR - brodawka większa dwunastnicy
PAPILLA DUODENI MINOR - brodawka mniejsza dwunastnicy

IEIUNUM - JELITO CZCZE

ILEUM - JELITO KRĘTE

MESENTERIUM - kreczka
VILLI INTESTINALES - kosmki jelitowe

INTESTINUM CRASSUM - JELITO GRUBE

CAECUM / CECUM / - JELITO ŚLEPE / KĄTNICA /

OSTIUM ILEOCAECALE - ujście krętniczo -kątnicze
OSTIUM ILEOCECALE
APPENDIX VERMIFORMIS -wrostek robaczkowy

COLON - okrężnica

COLON ASCENDENS - okrężnica wstępująca
COLON TRANSVERSUM - okrężnica poprzeczna
COLON DESCENDENS - okrężnica zstępująca
COLON SIGMOIDEUM - okrężnica esonata
FLEXURA COLI DEXTRA - zgięcie prawe okrężnicy
FLEXURA COLI SINISTRA - zgięcie lewe okrężnicy

RECTUM - odbytnica

AMPULLA RECTI - bańka odbytnicy
CANALIS ANALIS - kanał odbytniczy
CRYPTAE INTESTINALES - krypty jelitowe
FLEXURA SACRALIS - zgięcie krzyżowe
FLEXURA PERINEALIS - zgięcie kroczone
ANUS - odbył

SYSTEMA UROGENITALE - UKŁAD MOCZOWO-PŁCIOWY

ORGANA URINARIA – NARZĄDY MOCZOWE

REN (NEPHROS) – NERKA

HILUM RENALE – wnęka nerkowa
SINUS RENALIS – zatoka nerkowa
CORTEX RENALIS – kora nerki
MEDULLA RENALIS – rdzeń nerki
COLUMNAE RENALES – słupy nerkowe
PYRAMIDES RENALES – piramidy nerkowe
PAPILLAE RENALES – brodawki nerkowe
PELVIS RENALIS – miedniczka nerkowa
CALICES RENALES MAIORES – kielichy nerkowe większe
CALICES RENALES MINORES – kielichy nerkowe mniejsze

URETER – MOCZOWÓD

PARS ABDOMINALIS – część brzuszna
PARS PELVICA – część miedniczna

VESICA URINARIA – PĘCHERZ MOCZOWY

APEX VESICAE – szczyt pęcherza
CORPUS VESICAE – trzon pęcherza
FUNDUS VESICAE – dno pęcherza
CERVIX VESICAE – szyja pęcherza
TRIGONUM VESICAE – trójkąt pęcherza
OSTIUM URETERIS – ujście moczowodu

URETHRA – CEWKA MOCZOWA

OSTIUM URETHRAE INTERNUM – ujście wewnętrzne cewki moczowej
OSTIUM URETHRAE EXTRENUM – ujście zewnętrzne cewki moczowej

URETHRA MASCULINA – CEWKA MOCZOWA MĘSKA

PARS PROSTATICA – część sterczowa

PARS MEMBRANACEA – część błoniasta

PARS SPONGIOSA – część gąbczasta

URETHRA FEMINA – CEWKA MOCZOWA ŻEŃSKA

URINA – MOCZ

ORGANA GENITALIA – NARZĄDY PŁCIOWE

ORGANA GENITALIA MASCULINA INTERNA – NARZĄDY PŁCIOWE MĘSKIE WEWNĘTRZNE

TESTIS – JĄDRO

EPIDIDYMIS – NAJĄDRZE

DUCTUS EPIDIDYIMIDIS – przewód najądrza

DUCTUS DEFERENS – NASIENIOWÓD

DUCTUS EIACULATORIUS – przewód wytryskowy

FUNICULUS SPERMATICUS – powrózek nasienny

VESICULA SEMINALIS – PĘCZERZYK NASIENNY

GLANDULA PROSTATICA (PROSTATA) – GRUCZOŁ KROKOWY, STERCZ

LOBUS DEXTER – płat prawy

LOBUS SINISTER – płat lewy

LOBUS MEDIUS (ISTHMUS PROSTATAE) – płat środkowy (węzina) gruczołu krokowego

GLANDULA BULBOURETHRALIS – GRUCZOŁ OPUSZKOWO-CEWKOWY

ORGANA GENITALIA MASCULINA EXTERNA – NARZĄDY PŁCIOWE MĘSKIE ZEWNĘTRZNE

PENIS – PRĄCIE

GLANS PENIS – żołądz prącia

PRAEPUTIUM (PREPUTIUM) PENIS – napletek prącia

CORPUS CAVERNOSUM PENIS – ciało jamiste prącia

CORPUS SPONGIOSUM PENIS – ciało gąbczaste prącia

SCROTUM – MOSZNA

ORGANA GENITALIA FEMININA INTERNA – NARZĄDY PŁCIOWE ŻEŃSKIE WEWNĘTRZNE

OVARIUM – JAJNIK

EXTERMITAS TUBARIA (EXTERMITAS TUBALIS) – koniec jajnikowy

EXTERMITAS UTERINA – koniec maciczny

HILUM OVARIII – wnęka jajnika

TUNICA ALBUGINEA – błona biaława

CORPUS LUTEUM – ciało żółte

CORPUS ALBICANS – ciało białawe

CORPUS LUTEUM GRAVIDITATIS – ciało żółte ciążowe

TUBA UTERINA (SALPINX) – JAJOWÓD

OSTIUM ABDOMINALE TUBAE UTERINAE – ujście brzuszne jajowodu

FIMBRIAE TUBAE UTERINAE – strzępki jajowodu

OSTIUM UTERINUM TUBAE UTERINAE – ujście maciczne jajowodu

UTERUS - MACICA

CORPUS UTERI – trzon macicy

FUNDUS UTERI – dno macicy

CERVIX UTERI – szyjka macicy

ISTHMUS UTERI – cieśń macicy

OSTIUM UTERI – ujście macicy

ANTEFLEXIO – przodozgięcie

ANTEVERSIO – przodopochylenie

MENARCHE - MIESIĄCZKA

VAGINA - POCHWA

FORNIX VAGINAE – sklepienie pochwy

ORGANA GENITALIA FEMININA EXTERNA – NARZĄDY PŁCIOWE ŻEŃSKIE ZEWNĘTRZNE

PUDENDUM FEMININUM – SROM NIEWIEŚCI

MONS PUBIS – wznórek łonowy

LABIA PUDENDI MAIORA – wargi sromowe większe

LABIA PUDENDI MINORA – wargi sromowe mniejsze

CLITORIS – łechtaczka

VESTIBULUM VAGINAE – przedsionek pochwy